

DEPARTAMENT D'ECONOMIA

CURS: 2024/25

PROPOSTA PEDAGÒGICA DE LA
MATÈRIA:

EMPRENEDORIA SOCIAL I SOSTENIBLE

NIVELL EDUCATIU: 2n ESO

Professor de la matèria: Juan Carlos Granell Romero

Contents

1. Introducció	2
a. Legislació	2
b. Justificació de la programació i importància de l'estudi de l'economia	2
c. Contextualització	3
d. Característiques de l'alumnat	3
2. Establiment dels objectius	4
3. Competències específiques	5
4. Competències clau	6
5. Sabers bàsics	10
6. Situacions d'aprenentatge i Unitats didàctiques.	12
a. Organització i seqüenciació de les Unitats Didàctiques	12
b. Descripció de les unitats didàctiques.	13
c. Interdisciplinarietat	20
d. Elements transversals	20
7. Metodologia.	20
a. Metodologia específica	21
b. Activitats complementàries i extraescolars	21
c. Activitats de reforç i ampliació.	21
d. Organització, agrupaments i recursos	22
8. Avaluació	22
a. Criteris d'avaluació	22
b. Instruments d'avaluació.	24
c. Criteris de qualificació	25
d. Avaluació de la pràctica docent i indicadors d'èxit.	25
9. Mesures d'atenció per a la resposta educativa	26
a. Mesures d'atenció a l'alumnat amb NESE i NCE	26
b. Mesures d'atenció a alumnes amb altres situacions especials	29
c. Mesures per a difondre les bones pràctiques en l'ús de les TIC	30
d. Mesures dirigides a la sensibilització, prevenció i erradicació de qualsevol tipus de violència i discriminació per raó de discapacitat, gènere, orientació i identitat sexual, ètnia o creences religioses	30

1. Introducció

Segons Gimeno y Pérez Gómez (1985), “La programación responde a un intento de racionalizar la práctica pedagógica de tal manera que ésta no discurra de forma arbitraria”: Així, la programación didáctica es una ferramenta utilitzada pels professors per a facilitar el desenvolupament del procés de ensenyança i aprenentatge.

a. Legislació

La programació de la matèria “Emprenedoria social i sostenible” de 2n ESO, té com a marc normatiu les següents disposicions:

- **Llei orgànica 3/2020 de 29 de desembre (LOMLOE)** per la qual se modifica la Llei Orgànica 2/2006 del 3 de maig, d'educació (LOE) (Legislació estatal general).
- **Real Decret 217/2022, del 5 d'abril** pel que s'estableix l'ordenació i les ensenyances mínimes de l'Educació Secundària Obligatòria (Legislació estatal de l'etapa).
- **Decret 107/2022, del 5 d'agost del Consell** pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum de l'Educació Secundària Obligatòria (Legislació de la Comunitat Valenciana).

b. Justificació de la programació i importància de l'estudi de l'economia

El desenvolupament d'una cultura emprenedora social i sostenible a través de l'educació contribueix al fet que l'alumnat aprença a recolzar-se en iniciatives pròpies, millore la seua capacitat de generar idees i s'adapte als canvis i reptes de la societat actual.

Aquesta matèria té l'objectiu de preparar el nostre alumnat per a exercir una ciutadania responsable i compromesa amb el seu entorn a través de l'emprenedoria social, d'acord amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), i té com a finalitat introduir-los en el món empresarial i la gestió de les seues finances personals.

L'alumnat s'orientarà cap a projectes d'emprenedoria social relacionats amb l'activitat empresarial del seu entorn més pròxim, reflexionant sobre el seu valor econòmic, social i mediambiental. I tot des d'una metodologia inductiva, aproximant-se als continguts partint de fets concrets, experiències i vivències personals sobre realitats pròximes. D'esta manera s'afavorirà la motivació i la generació d'una actitud proactiva i responsable.

En relació a les competències clau, aquesta matèria contribuirà a desenvolupar en l'alumnat l'esperit emprenedor i la confiança en si mateix, la participació i el sentit crític, la iniciativa personal i la capacitat per a aprendre a aprendre, planificar, prendre decisions i assumir responsabilitats, principalment.

L'economia com àrea del coneixement pròpia sorgeix en un marc de la LOGSE aprobada en 1990. En aquell moment només es donava en batxillerat. Hui en dia comptem amb les següents **assignatures** que es poden impartir (ja totes amb LOMLOE):

- Economia Social i Sostenible en 2n d'E.S.O.
- Taller d'Economia en 3er d'E.S.O.
- Economia i Emprenedoria en 4t d'E.S.O.
- Economia, Emprenedoria i Activitat Empresarial en 1er de batxillerat General

- Economia en 1er de batxillerat de CCSS
- Economia i Disseny de models de negoci en 2n de batxillerat de CCSS
- Gestió de projectes d'emprenedoria com optativa en 2n de batxillerat de CCSS

c. Contextualització

L'IES Violant de Casalduch es troba localitzat a Benicàssim, d'uns 19.000 habitants (INE 2021) a l'hivern i més de 80.000 habitants en l'estiu ja que la seua economia es basa en el turisme al ser un poble de platja. El que fa uns anys era un costum de gent d'altres poblacions per mantindre una segona residència a la població ha esdevingut en un increment de la població del municipi tant a la zona de platja com al centre urbà i a altres urbanitzacions.

L'Institut Violant de Casalduch és un centre públic en el que s'imparteixen estudis d'Ensenyament Secundari Obligatori, Batxillerat i Cicles Formatius (Bàsic, Mitjà i Superior). Al centre treballen un claustre format per uns 100 professors a més d'altres professionals com personal d'administració i serveis. L'alumnat està format per més de 900 alumnes que provenen, majoritàriament, dels dos col·legis de la localitat. L'**alumnat** es reparteix de la següent manera:

- 7 grups de 1er d'E.S.O.
- 8 grups de 2n d'E.S.O.
- 7 grups de 3er d'E.S.O.
- 6 grups de 4t d'E.S.O.
- 5 grups de 1er de batxillerat
- 4 grups de 2n de batxillerat
- 2 grups de Formació Professional Bàsica d'electricitat
- 2 grups de Formació Professional Bàsica de jardineria
- 2 grups de Cicles de Formació Professional de grau mitjà del TECO
- 4 grups de Cicles de Formació Professional de grau superior del TECO

El **Departament d'Economia** està ubicat físicament en el mateix despatx que el Departament de Filosofia. Tres professors impartiran docència a les diferents matèries del Departament, Jennifer Sospedra Zaragoza, que serà la cap de departament, Manuel Banegas Pichastor i Juan Carlos Granell Romero.

Respecte a l'**oferta educativa**, el Departament d'Economia impartirà les següents matèries:

- Economia Social i Sostenible en 2n d'E.S.O. (Juan Carlos)
- Economia i Emprenedoria en 4t d'E.S.O. (Juan Carlos i Manuel)
- Economia, Emprenedoria i Activitat Empresarial en 1er de batxillerat General (Manuel)
- Economia en 1er de batxillerat de CCSS (Jennifer i Juan Carlos)
- Economia i Disseny de models de negoci en 2n de batxillerat de CCSS (Jennifer)
- Gestió de projectes d'emprenedoria en 2n de batxillerat de CCSS (Jennifer)

d. Característiques de l'alumnat

Aquesta programació va dirigida a un total de 19 alumnes dels diferents grups de 2n ESO. Un grup heterogeni amb diferents nivells i capacitats assolides en cursos anteriors.

En aquesta edat és important tindre en compte certes característiques dels alumnes, tant a nivell físic com a nivell social.

A les primeres sessions mostren interès i participació en les activitats de l'aula. Des de la matèria, intentarem potenciar el raonament crític i la cooperació en el treball.

2. Establiment dels objectius

Els **objectius** són els resultats que els alumnes han d'aconseguir de manera progressiva en tot el procés d'ensenyança i aprenentatge, la consecució dels quals està vinculada a l'adquisició de les competències clau. Aquesta matèria permet proporcionar a l'alumnat les eines que els ajuden a ser ciutadans crítics i a la presa de decisions responsables dins de la societat.

D'acord amb el que estableix el art 7 del RD 217/2022, incorporat pel Decret 107/2022 del Consell, l'Educació Secundària Obligatòria contribuirà a desenvolupar en l'alumnat les capacitats que li permeta:

- a) O1. Assumir responsablement els seus deures, conèixer i exercir els seus drets en el respecte als altres, practicar la tolerància, la cooperació i la solidaritat entre les persones i grups, exercitar-se en el diàleg afermant els drets humans com a valors comuns d'una societat plural i preparar-se per a l'exercici de la ciutadania democràtica.
- b) O2. Desenvolupar i consolidar hàbits de disciplina, estudi i treball individual i en equip com a condició necessària per a una realització eficaç de les tasques de l'aprenentatge i com a mitjà de desenvolupament personal.
- c) O3. Valorar i respectar les diferències de gèneres i la igualtat de drets i oportunitats entre ells. Rebutjar els estereotips que suposen discriminació entre homes i dones.
- d) O4. Enfortir les seues capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i en les seues relacions amb els altres, així com rebutjar la violència, els prejudicis de qualsevol tipus, els comportaments sexistes i resoldre pacíficament els conflictes.
- e) O5. Desenvolupar destreses bàsiques en la utilització de les fonts d'informació per a, amb sentit crític, adquirir nous coneixements. Desenvolupar les competències tecnològiques bàsiques i avançar en una reflexió ètica sobre el seu funcionament i utilització.
- f) O6. Concebre el coneixement científic com un saber integrat, que s'estructura en diferents disciplines, així com conèixer i aplicar els mètodes per a identificar els problemes en els diversos camps del coneixement i de l'experiència.
- g) O7. Desenvolupar l'esperit emprenedor i la confiança en si mateix, la participació, el sentit crític, la iniciativa personal i la capacitat per a aprendre a aprendre, planificar, prendre decisions i assumir responsabilitats.
- h) O8. Comprendre i expressar-se amb correcció oralment i per escrit en les llengües oficials, el valencià com a llengua pròpia i el castellà com a llengua cooficial, produir textos i missatges complexos, i iniciar-se en el coneixement de la lectura i l'estudi de la literatura.
- i) O9. Comprendre i expressar-se en una o més llengües estrangeres de manera apropiada.
- j) O10. Conèixer, valorar i respectar els aspectes bàsics de la cultura i la història pròpies i dels altres, incloent-hi les llengües familiars, així com el patrimoni artístic i cultural com a mostra del multilingüisme i de la multiculturalitat del món, que també s'ha de valorar i respectar.
- k) O11. Conèixer i acceptar el funcionament del propi cos i el dels altres, respectar les diferències, afermar els hàbits d'atenció i salut corporals i incorporar l'educació física i la pràctica de l'esport que afavoreix el desenvolupament personal i social. Conèixer i valorar la dimensió humana de la sexualitat en tota la seua diversitat.

- l) O12. Valorar críticament els hàbits socials relacionats amb la salut, el consum, la cura personal, l'empatia i el respecte cap als éssers vius, especialment els animals, i el medi ambient, i contribuir així a la seua conservació i millora.
- m) O13. Apreciar la creació artística i comprendre el llenguatge de les diferents manifestacions artístiques, utilitzant diversos mitjans d'expressió i representació.
- n) O14. Prendre consciència de les problemàtiques que té plantejades la humanitat i que es concreten en els Objectius de Desenvolupament Sostenible.

3. Competències específiques

Les **competències específiques** són els assoliments que l'alumnat ha de poder desplegar en activitats o en situacions que requereixen els sabers bàsics de cada matèria o àmbit. Les competències específiques constitueixen un element de connexió entre el perfil d'eixida de l'alumnat i els sabers bàsics de les matèries o àmbits i els criteris d'avaluació.

a. Competència específica 1 (CE1)

“Identificar en si mateix qualitats personals i habilitats socials que afavorisquen la presa de decisions, la creativitat, l'actuació responsable i l'esperit de superació”.

Les destreses i actituds que integren aquesta competència duu a la necessitat de reflexió i planificació prèvia a la realització d'una tasca, l'elecció dels recursos necessaris i l'aplicació de solucions originals i creatives.

b. Competència específica 2 (CE2)

“Participar en equips de treball, valorant el plantejament i discussió tant de les propostes personals com de grup, exercint el lideratge d'una manera positiva i organitzant el treball en comú”.

En l'entorn empresarial es valoren les organitzacions que donen valor a la diversitat, i per tant es fomentarà la participació de l'alumnat en equips diversos i inclusius. L'alumnat desenvoluparà la intel·ligència emocional per a participar en activitats de treball en equip, afavorint estratègies de comunicació assertives basades en el respecte, l'empatia i la proactivitat.

c. Competència específica 3 (CE3)

“Argumentar el paper de l'economia social com a marc que afavoreix el desenvolupament d'una ciutadania global, valorant els efectes positius que genera sobre el seu entorn”.

La perspectiva educativa impulsa un nou model de ciutadania compromesa activament en la consecució d'un món més equitatiu i sostenible i que aposte pel respecte i la valoració de la diversitat, la defensa del medi ambient, el consum responsable i el respecte als drets humans.

L'alumnat estudiarà els diferents tipus d'entitats a nivell local que formen l'economia social, el seu finançament i les estratègies de desenvolupament.

d. Competència específica 4 (CE4)

“Dissenyar projectes bàsics sostenibles i innovadors, utilitzant eines de l'economia social i comprovant el seu retorn a la societat dins d'un àmbit local o global”.

L'alumnat buscarà exemples d'emprenedoria social a la Comunitat Valenciana. Coneixeran com s'organitzen internament, com gestionen el seu creixement, en què inverteixen els beneficis, i també si inclouen protocols d'igualtat. I compartiran els ODS que els faran comprendre un model de producció i consum que implica compartir, reutilitzar, reparar i reciclar.

e. Competència específica 5 (CE5)

“Planificar un pressupost personal senzill, avaluant la importància de l'estalvi i el risc que suposa un endeutament excessiu i identificant els mitjans de pagament utilitzats”.

Es busca que l'alumnat siga capaç d'aprendre a utilitzar eines i estratègies financeres bàsiques en les seues decisions personals, relacionades amb la planificació pressupostària, a nivell personal i emprenedor. L'alumnat comprendrà les millors opcions financeres i prendrà les decisions correctes amb una major confiança i seguretat que repercutiran en la seua qualitat de vida.

f. Competència específica 6 (CE6)

“Analitzar documents relatius al consum, des d'una perspectiva responsable i sostenible, i identificar els organismes que vetllen pels drets del consumidor”.

Com a consumidor, entendreà quins són els seus drets identificant els criteris socials i mediambientals que conduiran a un consum responsable, i coneixerà les alternatives que com a consumidor té per a poder reclamar el que considera abusi o enganys de les empreses.

4. Competències clau

Les **competències clau** són les capacitats i habilitats que es consideren imprescindibles per a que l'alumnat pugua progressar amb garantia d'èxit en el seu itinerari formatiu i afrontar els principals reptes i desafiaments globals i locals. Els objectius de l'etapa i les competències específiques de la matèria estan vinculades a l'assoliment de les competències clau.

A més, l'adquisició de cada competència té un caràcter seqüencial i progressiu, i per això la normativa inclou també uns descriptors operatius que concreten el nivell d'adquisició de cada competència.

- a. Competència en comunicació lingüística (CCL). La competència en comunicació lingüística suposa interactuar de manera oral i escrita, en diferents àmbits i contextos i amb un propòsit comunicatiu. Aquesta competència constitueix la base per al pensament propi i per a la construcció del coneixement en tots els àmbits del saber, i comprèn tot tipus de comunicacions i mitjans: des de l'oralitat més habitual fins a la comunicació audiovisual i altres que també precisen del domini de les tecnologies.

El desenvolupament de la matèria afavoreix que l'alumnat siga capaç d'expressar les seues idees dins d'un grup de treball, de seleccionar la informació a partir de diverses fonts, que pugua redactar un coherent projecte emprenedor de caire social, que siga capaç de descriure el significat del terme comerç just o el de consum responsable.

CCL1. S'expressa de forma oral, escrita, signada o multimodal amb fluïdesa, coherència, correcció i adequació als diferents contextos socials, i participa en interaccions comunicatives amb actitud cooperativa i respectuosa tant per a intercanviar informació, crear coneixement i argumentar les seues opinions, com per a establir i cuidar les seues relacions interpersonals.
CCL2. Compren, interpreta i valora amb actitud crítica textos orals, escrits, signats o multimodals dels diferents àmbits, per a participar de manera activa i informada i per a construir coneixement.
CCL3. Localitza, selecciona i contrasta de manera progressiva i autònoma informació procedent de diferents fonts, avaluant la seua fiabilitat i pertinença en funció dels objectius de lectura i evitant els riscos de manipulació i desinformació, i la integra i transforma en coneixement per a comunicar-la de manera clara i rigorosa adoptant un punt de vista creatiu i crític a la par que respectuós amb la propietat intel·lectual.
CCL4. Llegeix amb autonomia obres diverses adequades a la seua edat, seleccionant-les en funció dels seus gustos i interessos; aprecia el patrimoni literari i utilitza la seua experiència per a crear textos amb intenció literària de progressiva complexitat.

CCL5. Posa les seues pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica, la resolució dialogada dels conflictes i la igualtat de drets de totes les persones evitant i rebutjant els usos discriminatoris, així com els abusos de poder, per a afavorir la utilització no només eficaç sinó també ètica dels diferents sistemes de comunicació.

- b. Competència plurilingüe (CP). Aquesta es basa en la capacitat d'utilitzar diferents llengües per a l'aprenentatge i la comunicació, i integra les dimensions històrica i cultural per a conèixer i valorar la diversitat lingüística, social i cultural, per a fomentar la convivència. Des d'aquesta competència s'anima a enriquir la comunicació dels alumnes amb el domini d'altres llengües.

I per això vorem una infografia d'economia circular en anglés (traduïda després al valencià) o també paraules en anglés relacionades amb els ODS.

CP1. Utilitza eficaçment una o més llengües, a més de la llengua pròpia o familiar, per a respondre a les seues necessitats comunicatives, de manera apropiada i adequada, segons els seus interessos i considerant diverses situacions i contextos dels àmbits personals, socials, educatiu i professional.

CP2. A partir de les seues experiències, realitza transferències entre diferents llengües, com a estratègia comunicativa i per ampliar el seu repertori lingüístic individual.

CP3. Coneix i valora críticament la diversitat lingüística i cultural present en la societat, integrant-la en el seu desenvolupament personal com a factor de diàleg, per a fomentar la cohesió social.

- c. Competència matemàtica i competència en ciència i tecnologia (CMCT). Aquesta matèria està relacionada amb les STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics) i combina la importància de les matemàtiques, de les ciències i de la tecnologia per a fer front als problemes del món modern. Implica aplicar el raonament matemàtic amb la finalitat de resoldre diversos problemes en diferents contextos.

L'alumnat utilitzarà matemàtica senzilla per a fer un pressupost personal o per a calcular taxes poblacionals, per exemple. O utilitzarà el mètode científic per abordar alguns aspectes de l'assignatura.

STEM1. Utilitza mètodes inductius i deductius propis del raonament matemàtic en situacions conegudes, i selecciona i emprà diferents estratègies per a resoldre problemes analitzant críticament les solucions i reformulant el procediment, si fora necessari.

STEM2. Utilitza el pensament científic per a entendre i explicar els fenòmens que esdevenen al seu voltant, tot i confiant en el coneixement com a motor del desenvolupament, plantejant-se preguntes i comprovant hipòtesis mitjançant l'experimentació i la indagació, utilitzant ferramentes i instruments adequats, apreciand la importància de la precisió i la veracitat i mostrant una actitud crítica sobre l'abast i les limitacions dels mètodes utilitzats.

STEM3. Planteja i desenvolupa projectes, dissenyant, fabricant i avaluant diferents prototips o models per a generar i utilitzar productes que donen solució a una necessitat o problema de forma creativa i en equip, procurant la participació de tot el grup, resolent pacíficament els conflictes que puguem sorgir, adaptant-se davant la incertesa i valorant la importància de la sostenibilitat.

STEM4. Interpreta i transmet els elements més rellevants de processos, raonaments, demostracions, mètodes i resultats científics, matemàtics i tecnològics de manera clara i precisa, en diferents formats (gràfics, taules, diagrames, fórmules, esquemes, símbols,...) i aprofitant de manera crítica la cultura digital e incorporant el llenguatge matemàtic amb ètica i responsabilitat per a compartir i construir nous coneixements.

STEM5. Empren accions fonamentades científicament per a promoure la salut física i mental, i preservar el medi ambient i els essers vius, practicant el consum responsable, aplicant principis d'ètica i seguretat per a crear valor i transformar el seu entorn de forma sostenible.

- d. Competència digital (CD). La competència digital implica l'ús segur, saludable, crític i sostenible de les tecnologies digitals per a l'aprenentatge i per a la participació social. Inclou l'alfabetització en informació i dades, la comunicació mediàtica o la creació de continguts digitals, incorporant el pensament computacional i crític.

En aquesta matèria l'ús d'Internet és una ferramenta essencial per a buscar informació i per a fer el projecte d'iniciativa emprenedora, utilitzant diversos programes informàtics.

CD1. Realitza cerques a Internet seleccionant els resultats de manera crítica, i els arxiva per a posterior recuperació i utilització, respectant la propietat intel·lectual.

CD2. Crea continguts digitals a partir de diferents ferramentes digitals, seleccionant el més adient en funció de la tasca i de les necessitats pròpies d'aprenentatge permanent.

CD3. Es comunica i col·labora compartint continguts, dades e informacions mitjançant plataformes virtuals, i gestiona de manera responsable les seues accions, presència i visibilitat en la xarxa i exercint una ciutadania digital activa, cívica i reflexiva.

CD4. Identifica riscos i adopta mesures preventives en la utilització de les tecnologies digitals per a protegir els dispositius, les dades personals, la salut i el medi ambient, i fa ús crític, legal, segur, saludable i sostenible d'aquestes tecnologies.

CD5. Desenvolupa aplicacions informàtiques senzilles i solucions tecnològiques creatives i sostenibles per a resoldre problemes concrets, mostrant curiositat per l'evolució de les tecnologies digitals i pel seu desenvolupament sostenible i ús ètic.

- e. Competència personal, social i d'aprendre a aprendre (CPSAA). Aquesta competència és imprescindible per a l'aprenentatge permanent i es caracteritza per l'habilitat per a iniciar, organitzar i persistir en l'aprenentatge. El seu objectiu és que els alumnes cada vegada més sàpiguen aprendre de manera autònoma i eficaç.

A la nostra matèria, els sabers bàsics que es tracten són aplicables en la vida quotidiana i això implica l'aplicació pràctica i concreta de les diferents situacions socials i personals. Durant tots els blocs l'alumnat anirà reflexionant sobre el món que l'envolta a través de les activitats a lliurar del final de cada unitat. A més, diferents activitats es faran en classe de manera autònoma o en grup cooperatiu.

CPSAA1. Regula i expressa les seues emocions, enfortint l'optimisme, la resiliència i la cerca de propòsit i motivació cap a l'aprenentatge, per a gestionar els reptes i canvis i armonitzar-los amb els seus propis objectius.

CPSAA2. Compren els riscos per a la salut en relació amb els factors socials, consolida estils de vida saludables i reconeix conductes contràries a la convivència aplicant estratègies per abordar-les.

CPSAA3. Compren les perspectives i experiències d'altres persones i les incorpora al seu aprenentatge, per a participar proactivament en el treball en grup, acceptant i distribuint tasques i responsabilitats, a partir d'estratègies cooperatives.

CPSAA4. Realitza autoavaluacions sobre el seu procés d'aprenentatge, buscant fonts fiables per a validar i contrastar la informació i per a obtenir conclusions rellevants.

CPSAA5. Planifica objectius a mitjà termini i desenvolupa processos de retroalimentació per a aprendre dels seus errors en el procés de construcció del coneixement.

- f. Competència ciutadana (CC). Aquesta competència contribueix a que l'alumnat pugui exercir una ciutadania responsable i participar a la vida social i cívica, amb un compromís actiu de sostenibilitat i convivència. Inclou la adopció conscient dels valors propis d'una cultura democràtica basada en el respecte als drets humans i el desenvolupament d'un estil de vida sostenible d'acord amb els ODS plantejats a l'agenda 2030.

La nostra assignatura és important ja que l'alumnat serà conscient del seu paper en la societat com a consumidor, estalviador, contribuent, usuari de béns i servicis públics, treballador o emprenedor. La matèria tracta aquesta competència en aspectes com el comportament individual i la presa de decisions, la Responsabilitat Social Corporativa, la bretxa salarial, la desigual redistribució de la renda o l'economia submergida.

CC1. Analitza i compren idees relatives a la dimensió social i ciutadana de la seua pròpia identitat, demostrant respecte per les normes, empatia, equitat i esperit constructiu en la interacció amb altres ciutadans i en qualsevol context.

CC2. Analitza i assumeix els principis i valors que sorgeixen del procés d'integració europea, la Constitució espanyola i els drets humans i de la infància, i participa en activitats comunitàries de presa de decisions i resolució de conflictes, amb actitud democràtica, compromís amb la igualtat de gènere, respecte per la diversitat, el desenvolupament sostenible i l'assoliment d'una ciutadania mundial.

CC3. Compren i analitza problemes ètics d'actualitat, considerant críticament els valors propis i aliens, desenvolupant judicis propis per afrontar la controvèrsia i amb una actitud dialogant, argumentativa i respectuosa, oposada a tot tipus de discriminació i violència.

CC4. Compren les relacions sistèmiques de interdependència, ecodpendència i interconnexió entre actuacions locals i globals, i adopta de manera conscient i motivada un estil de vida sostenible i socialment responsable.

- g. Competència emprenedora (CE). Aquesta competència aporta estratègies que permeten detectar necessitats i oportunitats a l'entorn, crear i plantejar idees utilitzant la imaginació, la creativitat i la reflexió crítica i constructiva. Implica prendre decisions basades en el coneixement i col·laborar amb altres persones amb motivació i habilitats comunicatives i de negociació, per a transformar les idees en projectes sostenibles de valor social, cultural o econòmic.

La matèria promou el treball en equip, la iniciativa i la innovació, la capacitat d'anàlisi, la resolució de problemes tant individualment com de manera col·laborativa, la comprensió i assumptió de riscos i el maneig de la incertesa, així com el pensament crític i el sentit de la responsabilitat.

CE1. Analitza necessitats i oportunitats i s'enfronta a reptes, amb sentit crític i sostenible, per a presentar idees i solucions innovadores dirigides a crear valor en l'àmbit personal, social, educatiu i professional.

CE2. Avalua les forteses i febleses pròpies, fent ús d'estratègies d'autoconeixement i d'autoeficàcia, compren els elements fonamentals del món econòmic i les finances, i els aplica a situacions concretes,

utilitzant estratègies i destreses que afavorisquen el treball col·laboratiu i en equip, per tal d'optimitzar els recursos necessaris per a dur a terme una iniciativa emprenedora generadora de valor.

CE3. Duu a terme el procés de creació d'idees i solucions innovadores i pren decisions, amb sentit crític i ètic, aplicant coneixements tècnics específics i estratègies àgils de planificació i gestió de projectes, i reflexiona sobre el procés realitzat i el resultat obtingut, per a elaborar un prototip final de valor, considerant tant l'experiència d'èxit com de fracàs com una oportunitat per a aprendre.

- h. Competència en consciència i expressions culturals (CCEC). Aquesta competència suposa comprendre i respectar les idees, opinions i sentiments que es comuniquen de manera creativa a altres cultures mitjançant una àmplia gama de manifestacions artístiques i culturals. Ens ajuda a entendre i valorar la riquesa de les diferents cultures i apropar-nos a elles amb una actitud oberta i respectuosa. També fomenta la creativitat i la participació en la vida cultural, contribuint al patrimoni cultural i artístic de totes les comunitats.

En la nostra matèria aquesta competència està present a través de la iniciativa, la creativitat i la imaginació pròpies amb vista a l'expressió de les pròpies idees, i també en l'estudi del objectius del desenvolupament sostenible, en el comerç just a nivell internacional, en valorar la immigració com a fet enriquidor, etc.

CCEC1. Coneix i respecta el patrimoni cultural i artístic, i s'implica en la seua conservació, valorant l'enriquiment personal associat a la diversitat cultural i artística.

CCEC2. Gaudeix i analitza amb autonomia les especificitats i intencionalitats de diferents manifestacions artístiques i culturals del patrimoni, diferenciant i analitzant els diferents contextos, mitjans i soports en que es materialitzen, així com els llenguatges i elements tècnics i estètics que les caracteritzen.

CCEC3.1. Expressa idees, opinions, sentiments i emocions per mitjà de produccions culturals i artístiques, integrant el seu propi cos i fomentant l'autoestima i la creativitat amb una actitud oberta i col·laborativa.

CCEC4.1. Coneix, selecciona i utilitza amb creativitat diferents mitjans i soports, així com les tècniques plàstiques, visuals, audiovisuals, sonores o corporals, per a la creació de productes artístics i culturals, tant de manera individual com col·laborativa, identificant oportunitats de desenvolupament personal, social, laboral i empenedor.

5. Sabers bàsics

Els **sabers bàsics** són el conjunt de coneixements, destreses i actituds que constitueixen els continguts propis d'una matèria, el qual es relacionen amb les competències específiques.

Els sabers bàsics s'organitzen en tres blocs. En el primer bloc es recullen continguts relacionats amb l'adquisició de coneixements sobre les seues pròpies capacitats i el desenvolupament de la presa de decisions a nivell individual o en treball en equip, la comunicació i la innovació al servei de la societat. Un segon bloc incideix en la importància de la Responsabilitat Social Corporativa, les obligacions fiscals i l'economia submergida, així com el mercat de treball, el comerç just i l'economia circular. El tercer bloc introdueix l'alumnat en les finances personals i el consum responsable.

BLOC 1. L'EMPRENEDORIA COM A OPORTUNITAT.

Subbloc 1.1. La persona emprenedora.

- Qualitats i destreses de les persones emprenedores.

- L'autodiagnòstic de l'emprenedor. Fortaleses i febleses personals.
- Perseverança, iniciativa i flexibilitat en l'anàlisi de presa de decisions del projecte personal.

Subbloc 1.2. Eines per a emprendre.

- El treball en equip, la intel·ligència emocional, la comunicació i el lideratge.
- Tècniques per a desenvolupar la creativitat. Innovació al servei de la societat.
- El desenvolupament d'iniciatives emprenedores.

BLOC 2. ECONOMIA SOCIAL I SOSTENIBLE.

Subbloc 2.1. Economia social i sostenible en el marc de la ciutadania global.

- Contribució dels projectes emprenedors al servei de l'economia social.
- Creació de valor compartit i responsabilitat social corporativa. El comerç just.
- Valoració de les obligacions fiscals i de l'economia submergida.
- Introducció al mercat de treball. Desigualtat de gènere en el món laboral.
- L'economia circular i la sostenibilitat. Anàlisi de les 7R

Subbloc 2.2. Solucions innovadores davant dels reptes socials i mediambientals.

- Cerca i observació d'emprenedoria social en la Comunitat Valenciana.
- Compromís social i sostenibilitat. Els Objectius de Desenvolupament Sostenible i l'Agenda 2030.
- Estratègies per a l'elaboració d'un projecte bàsic d'emprenedoria social i sostenible, amb impacte local.

BLOC 3. FINANCES PERSONALS I CONSUM RESPONSABLE.

Subbloc 3.1. Finances personals.

- Els diners i els instruments de pagament.
- Pressupost personal: valoració responsable de les despeses en relació als ingressos.
- Importància de l'estalvi. El risc de l'endeutament.
- Eines d'interpretació bàsica de documentació de les economies domèstiques: nòmina, factures i rebuts.

Subbloc 3.2. Consum responsable.

- Consum responsable. Drets dels consumidors.
- Publicitat i promocions.
- Sensibilitat davant els riscos del joc i les apostes.

6. Situacions d'aprenentatge i Unitats didàctiques.

Les situacions d'aprenentatge són aquelles activitats que portaran a l'alumnat a l'assoliment de les competències específiques, les competències clau i els sabers bàsics. La capacitat d'actuació de l'alumnat en enfrontar-se a una situació d'aprenentatge requereix mobilitzar tota mena de coneixements implicats en les competències específiques com ara els conceptes, els procediments, les actituds i els valors.

a. Organització i seqüenciació de les Unitats Didàctiques

En aquest punt anem a veure, en primer lloc, una taula amb la relació dels blocs de continguts amb les unitats didàctiques i, en segon lloc, farem una seqüenciació de les unitats en sessions, mesos i avaluacions.

TAULA I. ORGANITZACIÓ DE LES UNITATS DIDÀCTIQUES

BLOC	SUBBLOC	UNITAT DIDÀCTICA
Bloc 1. L'emprenedoria com a oportunitat.	Subbloc 1.1. La persona emprenedora	UD1. La iniciativa emprenedora.
	Subbloc 1.2. Eines per a emprendre	UD2. Creativitat i innovació a l'emprenedoria.
	Subbloc 1.2. Eines per a emprendre	UD3. Treball en equip, lideratge i habilitats socials.
Bloc 2. Economia social i sostenible.	Subbloc 2.1. Economia social i sostenible en el marc de la ciutadania global	UD4. Economia social i sostenible.
Bloc 3. Finances personals i consum responsable.	Subbloc 2.2. Solucions innovadores davant del reptes socials i mediambientals	
	Subbloc 2.1. Economia social i sostenible en el marc de la ciutadania global	UD5. La Responsabilitat Social Corporativa.
	Subbloc 3.1. Finances personals	UD6. Finances i documentació personal.
Bloc 2. Economia social i sostenible.	Subbloc 2.2. Solucions innovadores davant del reptes socials i mediambientals	UD7. El projecte d'economia social.
Bloc 3. Finances personals i consum responsable.	Subbloc 3.2. Consum responsable	UD8. Consum responsable i publicitat persuasiva

TAULA II: UNITATS PER SESSIONS, MESOS I AVALUACIÓ			
UD	SESSIONS	MESOS	AVALUACIÓ
UD1	6	Setembre	Primera
UD2	6	Octubre	
UD3	6	Octubre – Novembre	
UD4	8	Novembre - Desembre	Segona
UD5	8	Gener	
UD6	9	Febrer - Març	
UD7	11	Abril - Maig	Tercera
UD8	6	Maig – Juny	

b. Descripció de les unitats didàctiques.

En aquest apartat confeccionarem una taula relacionant les unitats didàctiques amb els sabers bàsics, les situacions d'aprenentatge, les competències clau i les competències específiques.

TAULA III. RELACIÓ ENTRE UNITATS, SABERS BÀSICS, SITUACIONS D'APRENENTATGE, COMPETÈNCIES CLAU I COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

UD	SABERS BÀSICS	SITUACIONS D'APRENENTATGE	C. CLAU	C. ESPECÍFIQUES
UD1	<p align="center">Qualitats i destreses de les persones emprenedores.</p> <p>Perseverança, iniciativa i flexibilitat en l'anàlisi de presa de decisions del projecte personal.</p> <p>L'autodiagnòstic de l'emprenedor. Fortaleses i febleses personals.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Justificació i anàlisi de les qualitats i destreses de l'emprenedor en relació a diferents activitats de negoci a la localitat. • Valoració i anàlisi crític dels inconvenients i avantatges de ser emprenedor. • Identificació dels elements essencials de la iniciativa emprenedora en una activitat del municipi. • Reflexió i justificació de la missió i visió d'activitats emprenedores locals i comarcals. • Estudi dels passos a seguir a una iniciativa emprenedora concreta a l'entorn, i el procés de presa de decisions. • Elaboració d'un DAFO personal aplicat a l'emprenedoria social i sostenible. • Anàlisi i comprensió dels factors de l'entorn local i regional que afecten a l'emprenedoria social i sostenible. • Anàlisi i confecció d'un DAFO d'una empresa emprenedora social a nivell local. 	<p align="center">CCL CC CPSAA CE CCEC CD</p>	<p align="center">CE1 CE2</p>

<p>UD2</p>	<p>Tècniques per a desenvolupar la creativitat. Innovació al servei de la societat.</p> <p>El desenvolupament d'iniciatives emprenedores.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Identificació dels tipus d'innovació empresarial i el seu impacte a nivell econòmic i social. • Debat sobre les modes i els nous models de consum, i la necessitat d'innovació a l'empresa. • Identificació d'activitat relacionades amb els nous nínxols de mercat i valorar la seua sostenibilitat. • Valoració crítica de les xarxes socials al servei de la innovació. • Aprenentatge de tècniques per a desenvolupar la creativitat emprenedora social. • Anàlisi i valoració crítica de noves idees de negoci d'emprenedoria social, i la seua posada en marxa a nivell local. • Descobriments d'idees de negoci d'èxit. • Valoració de la sostenibilitat de les activitats empresarials relacionades amb els nous jaciments d'ocupació. 	<p>CCL</p> <p>CC</p> <p>CPSAA</p> <p>CE</p> <p>CCEC</p> <p>CD</p>	<p>CE1</p> <p>CE2</p>
-------------------	---	---	---	-----------------------

<p>UD3</p>	<p>El treball en equip, la intel·ligència emocional, la comunicació i el lideratge.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Debat sobre sinergies observades en el equip de futbol local de la categoria de l'edat dels alumnes. • Enumeració dels avantatges i els inconvenients de la realització cooperativa de un treball a una assignatura. Criteris per a la selecció dels components de l'equip. • Exercici de pràctica d'escolta activa a un conflicte o un tema de discussió simulat amb amics o familiars. • Classificació dels comportaments en assertius, passius i agressius, i anàlisi de la influència en el comportament de l'altra part. • Posada en pràctica dels conceptes autoconeixement emocional, autocontrol emocional i empatia. • Anàlisi dels rols funcionals a una iniciativa emprenedora a una empresa local i valoració del tipus de lideratge exercit. • Descripció dels incentius motivacionals a una activitat d'economia social. 	<p>CCL CC CPSAA CE CCEC CD</p>	<p>CE2 CE1</p>
-------------------	---	--	--	--------------------

<p>UD4</p>	<p>Contribució dels projectes emprenedors al servei de l'economia social.</p> <p>El comerç just.</p> <p>L'economia circular i la sostenibilitat.</p> <p>Compromís social i sostenibilitat. Els Objectius de Desenvolupament Sostenible i l'Agenda 2030.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cerca d'emprenedors solidaris, culturals i artístics a l'entorn més pròxim. Classificació de les entitats d'economia social. • Vídeo d'iniciatives d'emprenedoria social. • Lectura d'un text sobre la relació entre comerç just, sostenibilitat i justícia social. • Cerca a Internet d'empreses regionals que realitzen la transició cap a una economia circular. • Pluja d'idees per a posar en pràctica les 7R de l'economia circular en el comerç local. • Lectura de la "Guia dels ganduls per a salvar el món" en relació als ODS. 	<p>CCL</p> <p>CP</p> <p>CD</p> <p>CMCT</p> <p>CC</p> <p>CE</p> <p>CCEC</p>	<p>CE3</p>
<p>UD5</p>	<p>Valoració de les obligacions fiscals i de l'economia submergida.</p> <p>Introducció al mercat de treball. Desigualtat de gènere en el món laboral.</p> <p>Creació de valor compartit i responsabilitat social corporativa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Estudi del tipus de treball creat en empreses d'economia social, i exercicis numèrics de taxes poblacionals. • Anàlisi de la bretxa salarial i de la realitat actual en empreses d'economia social. • Visionat d'un vídeo sobre frau fiscal, economia submergida i l'Estat de Benestar. Posterior debat a l'aula. • Identificació d'actuacions en matèria de RSC a empreses de diferents sectors i grandària, a nivell local o global. • Elaboració del Balanç Social a una empresa industrial del municipi. • Lectura d'un text i posterior debat sobre la creació de valor econòmic i social. 	<p>CCL</p> <p>CP</p> <p>CD</p> <p>CMCT</p> <p>CC</p> <p>CE</p> <p>CCEC</p>	<p>CE3</p> <p>CE6</p>

<p>UD6</p>	<p>Cerca i observació d'emprenedoria social en la Comunitat Valenciana.</p> <p>Estratègies per a l'elaboració d'un projecte bàsic d'emprenedoria social i sostenible, amb impacte local.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Per parelles, l'alumnat dissenya un pla d'empresa innovador social i sostenible, seguint un guió, amb totes les parts que ha de tindre un pla d'empresa. • Identificació dels beneficis individuals i socials de la iniciativa emprenedora, així com els seus efectes sobre el teixit productiu local. • Cerca d'informació a la web sobre projectes d'emprenedoria social a la nostra Comunitat Autònoma. • Anàlisi de les activitats que es duen a terme en els Viviers d'empreses. • Cerca d'informació a la web sobre Business Angels en projectes d'economia social. 	<p>CE CD CMCT CPSAA</p>	<p>CE4</p>
<p>UD7</p>	<p>Els diners i els instruments de pagament.</p> <p>Pressupost personal: valoració responsable de les despeses en relació als ingressos.</p> <p>Importància de l'estalvi. El risc de l'endeutament</p> <p>Eines d'interpretació bàsica de documentació de les economies domèstiques: nòmina, factures i rebuts.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Classificació dels diners i anàlisi dels motius per estalviar. Pluja d'idees. Debat sobre els riscos de la pujada de preus. • Visionat d'un documental sobre la seguretat de les targetes bancàries i la compra per Internet. • Elaboració d'un pressupost personal en un full de càlcul, classificant les despeses i considerant l'estalvi mínim obligatori. • Realització d'un exercici numèric sobre el grau i tipus d'endeutament sostenible, i valoració de les conseqüències personals de no pagar els deutes. • Confecció de nòmines, i elaboració de factures relacionades amb contractes de compravenda. Comprensió dels elements d'una factura domèstica de llum i d'aigua. 	<p>CCL CP CD CMCT CC CE</p>	<p>CE5</p>

<p>UD8</p>	<p>Consum responsable. Drets del consumidor. Publicitat i promocions. Sensibilitat davant els riscos del joc i les apostes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cerca a la web dels objectius i accions de la organització “Ecologistes en acció”, i la seua relació amb els principis del consum responsable. • Debat sobre la petjada ecològica de les teues últimes decisions de consum. • Classificació del principals instruments promocionals de les empreses. • Enumeració i valoració crítica dels objectius de la publicitat i dels mitjans publicitaris. • Visionat d’un documental sobre les addiccions en joves, i posterior debat sobre els perills dels jocs i les apostes de qualsevol tipus. 	<p>CCL CP CD CMCT CC CE CCEC</p>	<p>CE6</p>
-------------------	---	--	--	------------

c. Interdisciplinarietat

La nostra matèria es pot relacionar amb les següents assignatures:

- Llengua castellana i valenciana: les dos llengües permeten una acció comunicativa i són necessàries per a explicar els conceptes econòmics bàsics i la interacció en els grups de treball per a dur a terme el prototip i el projecte innovador.
- Llengua anglesa: serà important per la lectura i comprensió de textos per a comprendre millor aspectes de l'economia global.
- Matemàtiques: construir models matemàtics per a comprendre i explicar problemes rellevants, fer ús de representacions gràfiques, o interpretar missatges orals i escrits utilitzant un llenguatge matemàtic. Seran ferramentes utilitzades a la disciplina.
- Tecnologia i Digitalització: l'ús de la tecnologia digital ajudaran a adquirir coneixements d'emprenedoria i economia.
- Geografia i Història: des de la matèria es proposen solucions innovadores i es promouen projectes cooperatius tenint en compte els ODS.
- Biologia i Geologia: aspectes com la sostenibilitat, la conservació de les formes de vida existents al planeta, o la adopció d'hàbits de comportament saludables i respectuosos amb l'entorn són principis que guien en les unitats del curs.
- Educació en Valors Cívics i Ètics: des de l'assignatura es promouen actituds i valors respectuoses amb l'entorn i amb les altres persones. Es treballa en el marc de les relacions pacífiques, la sostenibilitat del planeta o la lluita contra la desigualtat i la injustícia.

d. Elements transversals

Els elements transversals que es troben en consonància amb la LOMLOE són els següents:

- Comprensió lectora.
- Expressió oral i escrita.
- Comunicació audiovisual i TIC.
- Educació emocional i valors.
- Foment de la creativitat i de l'esperit científic.
- Educació per a la salut.

7. Metodologia.

La **metodologia general** són el conjunt de procediments utilitzats per adquirir les competències específiques, les competències clau i els seus descriptors operatius, i assolir els objectius de la Etapa educativa.

A la proposta metodològica és element essencial el perfil d'eixida. El perfil d'eixida és la pedra angular de l'edifici curricular i és l'element que determina les competències a adquirir i el disseny de situacions d'aprenentatge per a aconseguir-les.

Quant a la dimensió aplicada, el perfil d'eixida se concreta en la formulació d'un conjunt de descriptors operatius de les competències clau. Per tant, fixa les competències clau que l'alumnat ha d'haver assolit i desenvolupat en finalitzar l'educació bàsica.

a. Metodologia específica.

La **metodologia** es basa en combinar aspectes teòrics i pràctics amb la finalitat d'assolir les competències específiques, que portaran a aconseguir les competències clau i els seus descriptors operatius.

A la nostra matèria, l'alumnat haurà de reflexionar davant de situacions d'exclusió o desigualtat, actuar amb empatia davant un conflicte buscant solucions creatives i cooperatives, o analitzar la importància del desenvolupament sostenible i la creació de valor social i econòmic en relació al model de negoci proposat.

Alguns criteris per a dissenyar situacions de aprenentatge en les Unitats Didàctiques serien:

- Relacionar-les amb activitats d'àmbit local i pròxim a l'alumne
- Establir situacions que permeten la utilització dels ODS
- Establir relacions amb altres matèries per a adquirir una visió integral de la matèria
- Promoure la competència clau de aprendre a aprendre i desenvolupar un plantejament crític
- Promoure activitats per a ser abordades de manera cooperativa, a través del diàleg, el debat en grup i la distribució de les tasques, buscant solucions de consens
- Estimular el foment de la lectura i l'escriptura que els permeta ser ciutadans crítics i respectuosos davant diferents arguments i opinions
- Connectar els continguts amb experiències i sentiments personals de l'alumnat que han tingut lloc en altres contextos
- Potenciar els talents individuals utilitzant eines que possibiliten l'estímul de la creativitat i la participació activa, i incloure l'acceptació i el maneig de la incertesa
- Proposar activitats a l'aula que permeten traslladar la solució a problemes reals de fora de l'aula
- Impulsar l'ús de les noves tecnologies digitals i audiovisuals.

Així, s'afavorirà l'aprenentatge basat en la interacció a través del diàleg, la contextualització en l'entorn més pròxim i el treball cooperatiu. Tot això, a partir d'estratègies d'exposició, d'investigació o indagació i d'observació que facen aplicable allò que s'ha après a la vida real.

La metodologia aplicada promourà l'aprenentatge dels sabers bàsics a través de la participació activa. Seran importants els següents elements:

- Flexibilitat i adequació en la introducció dels sabers bàsics en funció dels interessos dels alumnes, buscant la motivació i el seu posterior ús pràctic.
- Activitats de síntesi i aplicades a l'entorn.
- Activitats cooperatives, per fomentar l'autoestima, el lideratge i la posada en comú dels dubtes i conclusions.
- Activitats d'ampliació, per als alumnes d'altres capacitats (si n'hi ha) i de reforç perquè tothom pugui assolir les competències.

b. Activitats complementàries i extraescolars

No estan previstes en aquesta matèria.

c. Activitats de reforç i ampliació.

Les activitats com a accions ordenades que el professorat duu a terme per desenvolupar situacions d'aprenentatge, han de planificar-se per a respondre a les necessitats individuals.

Com a activitats de reforç, tractarem la diversitat dins de l'aula amb distints instruments, com la proposta diferenciada d'activitats, ritmes distints, tasques que contempen un diferent nivell d'execució, sempre atenent al context i situació de cada alumne en eixe moment.

Com a mesures d'ampliació, se'ls planteja a l'alumnat la realització d'alguna activitat d'especial grau de dificultat, la qual tindrà un caràcter voluntari.

d. Organització, agrupaments i recursos

Respecte a l'**organització de l'espai a l'aula**, la seua distribució serà funcional i modificable en funció del tipus d'activitat a realitzar.

Respecte a l'**agrupació dels alumnes**, esta podrà ser individual, en parelles, en xicotets grups o en grup classe, depenent de l'activitat.

I finalment, respecte als recursos requerits seran:

- Ordinadors per la cerca d'informació a la web
- Unitats Didàctiques elaborades pel professor que inclouen un dossier d'activitats a lliurar per Aules.
- Vídeos i documentals a Internet.
- Projector, pissarra, ordinador, llibreta de l'alumne i calculadora.

8. Avaluació

L'avaluació és el procés on el professor observa i valora de manera continua i sistemàtica el procés d'ensenyança i aprenentatge per tal de determinar si l'alumnat assoleix les competències o, en cas contrari, és necessari introduir alguns ajustos.

El procés d'avaluació ens indica si existeix desviació entre les competències específiques fixades a la normativa i el seu nivell d'assoliment per part de l'alumnat. Si aquesta desviació existeix o no, també ha de ser utilitzat com a intercanvi d'informació entre alumnat i professorat a través de l'observació, les activitats realitzades a l'aula, els treballs marcats per fer a casa o a classe, els debats i discussions sorgits a l'aula, el treball en grup, etc.

D'aquesta manera l'avaluació s'ha d'entendre no únicament com la simplificació del treball de l'alumnat en una qualificació sinó com un procés continu i de millorar la tasca de l'alumnat i del docent. Com el procés finalitzarà amb una qualificació, s'ha d'intentar que aquesta incloga tota una sèrie de criteris per fer el més just possible la mateixa.

De la mateixa manera, el professorat també haurà d'avaluar la seua pròpia pràctica docent.

a. Criteris d'avaluació

Els **criteris d'avaluació** són els referents que indiquen els nivells d'assoliment esperats en l'alumnat en les situacions o activitats d'aprenentatge que requereixen el desplegament de les competències específiques de cada matèria en un moment determinat del seu procés d'aprenentatge.

Aquests criteris s'estableixen d'acord amb les competències específiques. Com que ja hem fet la relació entre les unitats, els sabers bàsics, les situacions d'aprenentatge, les competències clau i les competències específiques, a partir de la taula següent podrem veure quins criteris d'avaluació aniran en cada unitat.

<p>CE1. Identificar en si mateix qualitats personals i habilitats socials que afavorisquen la presa de decisions, la creativitat, l'actuació responsable i l'esperit de superació.</p>	<p>CA1.1. Realitzar una planificació i una organització de les diferents tasques necessàries per a dur a terme un treball, resoldre possibles dificultats amb creativitat i mostrar esforç i tenacitat.</p>
	<p>CA1.2. Analitzar els resultats aconseguits amb consciència de l'esforç personal aplicat i els assoliments obtinguts, i fer propostes de millora sobre el propi treball.</p>
	<p>CA1.3. Identificar les fortaleses i febleses personals, relacionant-les amb els diferents àmbits del desenvolupament personal i la vida diària i aplicant-les en les tasques proposades.</p>
<p>CE2. Participar en equips de treball, valorant el plantejament i discussió tant de les propostes personals com de grup, exercint el lideratge d'una manera positiva i organitzant el treball en comú.</p>	<p>CA2.1. Participar en equips de treball utilitzant estratègies que faciliten assolir els objectius proposats i valorant la riquesa de la diversitat.</p>
	<p>CA2.2. Posar en pràctica habilitats socials, de motivació, lideratge i de cooperació en diferents contextos de treball en equip, utilitzant diferents estratègies comunicatives.</p>
	<p>CA.2.3. Respectar les aportacions dels altres en les diferents dinàmiques de treball i fases del procés dut a terme, assumint les decisions preses de manera col·lectiva.</p>
<p>CE3. Argumentar el paper de l'economia social com a marc que afavoreix el desenvolupament d'una ciutadania global, valorant els efectes positius que genera sobre el seu entorn.</p>	<p>CA3.1. Identificar l'impacte social i mediambiental de l'economia social en el seu entorn, relacionant-lo amb experiències pròximes.</p>
	<p>CA3.2. Detectar situacions discriminatòries en el mercat laboral i proposar solucions per a corregir-les.</p>
	<p>CA3.3. Descriure el funcionament de l'economia circular, valorant les aportacions positives en la societat.</p>
<p>CE4. Dissenyar projectes bàsics sostenibles i innovadors, utilitzant eines de l'economia social i comprovant el seu retorn a la societat dins d'un àmbit local o global.</p>	<p>CA4.1. Descriure els elements necessaris bàsics que s'han d'incorporar per a desenvolupar un projecte sostenible i innovador.</p>
	<p>CA4.2. Identificar els objectius de desenvolupament sostenible inclosos en el seu projecte.</p>
	<p>CA4.3. Aplicar el model d'economia circular al seu projecte, posant exemples de com han incorporat les 7R.</p>
<p>CE5. Planificar un pressupost personal senzill, avaluar la importància de l'estalvi i el risc que suposa un endeutament excessiu, i identificar els mitjans de pagament utilitzats.</p>	<p>CA5.1. Dissenyar un pressupost personal i reflexionar sobre la seua importància per a actuar de manera responsable.</p>
	<p>CA5.2. Descriure els efectes que suposen un endeutament excessiu per a la seua economia personal i com afectaria al seu entorn.</p>
	<p>CA5.3. Identificar els diferents mitjans de pagament, buscant informació en diferents fonts i traslladant les seues impressions a l'aula de manera crítica i respectuosa.</p>

	CA5.4. Identificar els elements bàsics de la factura, el rebut i la nòmina a través de casos pràctics i experiències familiars
CE6. Analitzar documents relatius al consum des d'una perspectiva responsable i sostenible, i identificar els organismes que vetllen pels drets del consumidor.	CA6.1. Descriure hàbits de consum responsable i aplicar-los en la presa de decisions en la seua vida quotidiana.
	CA6.2. Explicar els criteris socials i mediambientals que té un consum responsable i l'impacte sobre l'entorn, i desenvolupar actituds creatives.
	CA6.3. Apreciar actuacions d'empreses i organismes públics que tinguen un compromís social i sostenible, reflexionant de manera crítica sobre la rellevància de les bones pràctiques i incorporar-les als seus hàbits de consum.
	CA6.4. Identificar organismes que vetllen pels drets dels consumidors i detectar els documents vàlids i necessaris.

b. Instruments d'avaluació.

Considerarem els següents instruments d'avaluació:

1a avaluació:

- La realització d'una prova escrita de les UD 1 a 3, individualment (30% de la nota de l'avaluació)
- La realització de les activitats programades en les UD 1 a 3, per parelles (60% de la nota de l'avaluació)
- L'assistència i actitud participativa i col·laborativa en les activitats de l'aula (10% de la nota de l'avaluació)

2a avaluació:

- La realització de dos proves escrites, una de les UD 4 i 5, i un altra de la UD 6, individualment (30% de la nota de l'avaluació)
- La realització de les activitats programades en les UD 4 a 6, per parelles (60% de la nota de l'avaluació)
- L'assistència i actitud participativa i col·laborativa en les activitats de l'aula (10% de la nota de l'avaluació)

3a avaluació:

- La realització de les activitats programades en les UD 7 i 8, per parelles (90% de la nota de l'avaluació)
- L'assistència i actitud participativa i col·laborativa en les activitats de l'aula (10% de la nota de l'avaluació)

Totes les activitats es lliuraran per Aules en la data prevista.

c. Criteris de qualificació

La **qualificació dels alumnes** serà individual i personalitzada.

Aspectes importants són:

- No es podrà aprovar al trimestre amb una activitat no presentada o prova escrita suspesa amb menys de 3'5.
- La qualificació del trimestre serà arrodonida a l'alça a partir de 0,5 centèsimes sempre que siga més d'un 5.
- La nota final de l'assignatura s'obtindrà mitjançant la mitjana ponderada de la qualificació obtinguda en cadascuna de les tres avaluacions de manera que:
 - 1a avaluació 33%
 - 2a avaluació 33%
 - 3a avaluació 33%
- A final de curs, es podran lliurar les activitats no presentades i fer les proves de recuperació de les proves escrites. En eixe cas, la nota màxima serà un 5.

d. Avaluació de la pràctica docent i indicadors d'èxit.

Les **activitats d'avaluació** han d'anar encaminades a donar informació a l'alumnat, sobre els continguts, objectius i capacitats assolides. Les activitats d'avaluació també oferiran informació sobre la pràctica docent, en quant a l'acompliment d'allò que s'ha programat, els apartats que s'han de reforçar, possibles canvis en la metodologia, etc.

L'avaluació s'ha de considerar tenint en compte la informació que ofereix a tots els agents que intervenen en el procés d'ensenyament aprenentatge, així com altres elements com l'aula, l'entorn, els recursos didàctics utilitzats, la metodologia, etc. El professorat avaluarà, per tant, els aprenentatges de l'alumnat així com els processos d'ensenyament i la pròpia tasca docent.

Per tal de dur a terme la pràctica docent, cal avaluar aspectes com el grau de consecució de la programació, l'explicació dels apartats més importants, l'adaptació de la mateixa a les necessitats de l'alumnat, la utilització de materials diversos, el foment de la participació activa de l'alumnat, la resolució de problemes reals en els que aplicat allò après, etc.

Per dur a terme l'avaluació de la tasca docent es proposa seguir una graella com la següent:

		Nivell d'assoliment			
		0	1	2	3
1	La programació s'aplica en la pràctica i és un instrument orientador i de referència.				
2	La programació identifica objectius, continguts, criteris d'avaluació, competències clau i s'adapta a les característiques del grup.				
3	Existeix coherència entre el que s'ha programat i el desenvolupament de les classes.				

4	La distribució temporal és equilibrada.				
5	S'adequa a les necessitats de l'entorn i de l'alumnat.				
6	S'han tingut en compte els aprenentatges significatius.				
7	Té en compte els interessos i el nivell de desenvolupament de l'alumnat.				
8	Es proposen activitats properes a l'entorn real de l'alumnat				
9	Es considera la interdisciplinarietat en el tractament dels continguts.				
10	La metodologia fomenta la motivació de l'alumnat.				
11	Es fomenta la participació activa de l'alumne per tal d'implicar-lo en el propi procés d'aprenentatge.				
12	Els criteris de qualificació i d'avaluació s'han donat a conèixer a l'alumnat i a les famílies.				
13	Els recursos són els adequats.				
14	S'utilitzen materials diversos pel que fa a suport i contingut.				
15	S'ha donat resposta a les diferents capacitats i ritmes d'aprenentatge.				
16	Dóna resposta a diferent tipus d'interessos, necessitats i capacitats de l'alumnat.				
17	S'estableixen vies de comunicació entre professorat i famílies i altres professionals per afavorir l'aprenentatge de l'alumnat				
18	Es fa un seguiment trimestral i una avaluació final de la programació.				

9. Mesures d'atenció per a la resposta educativa

En l'article 31 del Decret 108/2022 podem observar les mesures de resposta educativa per a la inclusió. D'acord amb l'article 25 del Real Decret 243/2022 correspon a les administracions educatives disposar de mitjans necessaris per a que l'alumnat que necessita una atenció diferent a la ordinària pugui aconseguir els objectius establerts per a l'etapa i adquirir les competències corresponents. L'atenció a aquest alumnat es regirà pels principis de normalització i inclusió.

Les administracions educatives fomentaran l'equitat i inclusió educativa, la igualtat d'oportunitats i la no discriminació de l'alumnat amb discapacitat. Per això s'establiran les mesures de flexibilització i alternatives metodològiques d'accessibilitat i disseny universal que siguin necessàries per tal d'aconseguir que aquest alumnat pugui accedir a una educació de qualitat en igualtat d'oportunitats.

D'altra banda, en el Títol II de la LOMLOE, concretament en l'article 71 s'estableix que les administracions educatives disposaran dels mitjans necessaris per a que tot l'alumnat aconseguisca el màxim desenvolupament personal, intel·lectual, social i emocional, així com els objectius establerts amb caràcter general en la present llei. A més, s'estableix que correspon a les Administracions educatives assegurar els recursos necessaris per a l'alumnat que necessiten una atenció educativa diferent a la ordinària.

a. Mesures d'atenció a l'alumnat amb NESE i NCE

El primer punt a analitzar són els alumnes amb NESE i amb NCE. Els **alumnes amb NESE** són els alumnes amb discapacitat psíquica, discapacitat sensorial auditiva i visual, discapacitat motora, trastorn generalitzat del desenvolupament, trastorn de l'espectre autista, trastorn emocional greu, trastorn greu de conducta, trastorn greu de llenguatge oral, trastorn greu del llenguatge, trastorn per dèficit d'atenció amb o sense hiperactivitat, trastorn d'aprenentatge de lectura i escritura (com dislexia, afasia, etc.), alumnes amb altes capacitats intel·lectuals, alumnes amb un desfase curricular de dos o més anys per condicions greus de salut o relacionades amb aspectes socials, econòmics, culturals, geogràfics i ètnics, i alumnes d'incorporació tardia al sistema educatiu espanyol.

Per la seua banda, els **alumnes amb NCE** són els que tenen Necessitats de Compensació Educativa. Componen un dels diferents col·lectius d'alumnes que necessiten recolzament específic en la seua educació. Per això, és essencial que l'atenció a la diversitat forme part de la planificació del procés d'ensenyança-aprenentatge i resposta a aquestes necessitats en les aules. Entre aquests trobem els alumnes amb necessitats educatives especials, els alumnes amb trastorns per dèficit d'atenció i hiperactivitat (TDAH), migrants, etc.

Aquesta matèria es dona en el nivell post-obligatori, per tant, hi ha molt casos dels anteriors que no es preveuen en aquesta assignatura. No obstant això, el professor atindrà les necessitats específiques que apareguen en el procés d'ensenyament i aprenentatge d'una manera individualitzada.

En termes generals, la forma d'actuació en cas que tinguem alguns dels casos anteriors serà la següent:

- Mesures d'atenció a alumnes amb altes capacitats intel·lectuals: No presenten problemes d'aprenentatge però és necessari motivar-los i ampliar els seus coneixements amb activitats d'ampliació i reunions per a motivar-los. Se'ls motivarà a llegir premsa econòmica nacional i internacional, debats en xicotet grup sobre xerrades de contingut econòmic en programes de televisió o ràdio, etc.
- Mesures d'atenció a alumnes amb un desfase curricular de dos o més anys per condicions greus de salut o relacionades amb aspectes socials, econòmics, culturals, geogràfics i ètnics: S'els deixarà un període d'adaptació al ritme de la classe, es flexibilitaran els terminis d'entrega i les proves escrites i es faran tutories quan siga necessari.
- Mesures d'atenció a alumnes procedents d'entorns desfavorits: Solen presentar problemes d'adaptació o absentisme escolar. En aquests casos, s'oferiran tutories personalitzades i es contactarà amb el Departament d'Orientació per tal que puguin ajudar-los de la manera més adequada.
- Mesures per a alumnes estrangers: Poden presentar certs problemes en l'idioma però no hi haurà molts casos donat la no obligatorietat d'aquest curs. No obstant, en cas que hi haja algun alumne es farà un seguiment més exhaustiu del llenguatge i se'ls donaran sinònims i definicions i sempre que ho necessiten es realitzaran tutories personals.
- Atenció a alumnes amb necessitats educatives especials: Es realitzaran tutories per a un seguiment més personalitzat. Les adaptacions podran ser significatives quan el desfase dels cursos siguen més de dos basant-se en la modificació d'elements del currículum com objectius, continguts, criteris d'avaluació; o no significatives referint-se a la metodologia (entrega de materials i activitats alternatives per a que puguin aconseguir els mínims exigibles).
- Mesures d'atenció a alumnes hospitalitzats o convallescent en el domicili: Se li enviaran els materials vists en classe per correu electrònic i qualsevol dubte es resoldrà per telèfon, videoconferència o missatgeria instantània. Quan es reincorpore, se li permetrà un breu període d'adaptació al ritme de la classe (flexibilitat en els terminis d'entrega i proves escrites).
- Mesures de recolzament a alumnes repetidors: Això significa que presentaven problemes d'aprenentatge, per tant, es farà un seguiment més personalitzat, es valorarà molt positivament la seua assistència i la seua atenció i s'intentarà proposar ser "líders" en grups de treball per a motivar-los.

Per a finalitzar aquest punt, afegim la proposta del departament d'Orientació:

- Mesures d'atenció per a la resposta educativa per a la inclusió:

El Decret 104/2018, de 27 de juliol, del Consell, pel qual es desenvolupen els principis d'equitat i d'inclusió en el sistema educatiu valencià, estableix com una de les línies generals d'actuació la gestió curricular. Els processos de planificació i desenvolupament curricular han de tindre present la diversitat de l'alumnat i complir amb una sèrie de requisits:

- Estimular la implicació de l'alumnat.
- Aplicar mitjans de presentació i expressió múltiples i diversos.
- Utilitzar metodologies actives que promoguen la interacció, col·laboració i cooperació entre l'alumnat.
- Incorporar processos i instruments participatius d'avaluació.
- Seleccionar i elaborar materials que complisquen amb els criteris d'igualtat, no discriminació i sostenibilitat, que tinguen en compte la perspectiva de gènere i, a més, que siguen accessibles.
- Donat que la practica totalitat de l'alumnat que cursarà aquestes matèries presenta necessitats de suport educatiu en diferents graus es fa imprescindible abordar les matèries des d'un enfocament inclusiu i universal que pugua donar resposta a totes les seues necessitats. Es per això que es proposa seguir en el disseny dels contextos i situacions els següents Principis del Disseny Universal d'Aprenentatge, Ronald Mace (1998).

Principi 1. Ús equitatiu: Els espais, activitats i materials han de ser accessibles i equitatius per a poder ser emprats per persones amb diferents capacitats i habilitats. Per a aplicar aquest principi cal:

- Proporcionar oportunitats d'ús idèntiques quan siga possible i si no ho és, que siguen equivalents en el seu ús.
- Evitar segregar i estigmatitzar. L'aula ha d'acollir a tots els seus estudiants i professorat i promoure el sentiment de pertinença evitant prejudicis i tenint altes expectatives cap a tots els nostres estudiants.
- Oferir privacitat i protecció a tots els seus usuaris.
- Proporcionar seguretat a tots els usuaris. L'aula ha de proporcionar un entorn segur on tots se senten benvinguts i protegits.
- Afavorir la implicació de l'alumnat en el seu propi aprenentatge.

Principi 2. Flexibilitat en l'ús: Aquest principi implica l'ús de múltiples maneres d'accés i expressió i afavorir el processament amb diferents nivells d'aprofundiment. Per a aplicar aquest principi hem de:

- Proporcionar diverses alternatives per a aconseguir les metes educatives. Per exemple, flexibilitzant el currículum mitjançant el disseny d'activitats multinivell o utilitzant diferents estratègies metodològiques.
- Adaptar-se al ritme i velocitat de l'alumnat.
- Presentar el material en diversos formats i amb diversos graus de complexitat.
- Oferir diverses vies per a accedir a la informació, per al processament i per a l'expressió del coneixement.
- Oferir múltiples opcions per a la col·laboració perquè les interaccions han de ser accessibles per a tot l'alumnat.
- Garantir suports per a facilitar l'aprenentatge.

Principi 3. Ús simple i intuïtiu: Aquest principi implica assegurar-nos que el nostre alumnat comprén el que ha de fer. Al·ludeix a la facilitat per a entendre la tasca, no a la complexitat d'aquesta. Per a aplicar aquest principi caldrà:

- Eliminar la complexitat que no siga necessària i els elements que poden provocar distracció durant el procés d'aprenentatge, sense que això supose simplificar la tasca.
- Garantir l'accessibilitat cognitiva

- Facilitar que l'alumnat sàpia quina és la informació important i quina la complementària o menys rellevant.
- Donar a conèixer amb claredat a tot l'alumnat els objectius, les tasques que es realitzaran, els terminis i els mètodes d'avaluació.
- Adaptar el disseny a diferents rangs de competència lingüística i diversitat cultural.
- Donar feedback immediat durant i després de completar la tasca

Principi 4. Informació perceptible: Aquest principi implica que la informació siga perceptible per a tot l'alumnat. Per a aplicar aquest principi serà necessari:

- Assegurar que les condicions ambientals permeten que els continguts siguen fàcilment perceptibles per tot el nostre alumnat.
- Garantir l'accessibilitat sensorial.
- Utilitzar les estratègies i els suports tècnics que siguen necessaris per a l'alumnat amb limitacions sensorials temporals o permanents.
- Utilitzar diferents modalitats (tàctil, auditiva, visual), estratègies i suports tècnics per a presentar la informació essencial.
- Assegurar la comunicació de manera accessible entre tots els membres de la comunitat educativa.
- Comprovar l'accessibilitat dels recursos en línia segons els estàndards de la WCAG

Principi 5. Tolerància a l'error: Aquest principi implica que el professorat dinamitze estratègies encaminades a identificar i reconduir qualsevol situació problemàtica. Per a aplicar aquest principi cal:

- Oferir feedback regularment i oportunitats per a corregir errors.
- Avaluar els coneixements previs necessaris i ajustar el procés d'ensenyament per a minimitzar el fracàs en l'aprenentatge.
- Assegurar l'accessibilitat emocional per a evitar la frustració i indefensió apresada i crear un entorn d'aprenentatge segur on l'error forme part del procés d'aprenentatge.

Principi 6. Poc esforç físic: Aquest principi implica que els espais i activitats han de ser físicament accessibles. Per a aplicar aquest principi s'ha de:

- Garantir que les dificultats físiques no siguen un obstacle per a l'accés i elaboració de la informació, ni per a l'expressió de l'aprenentatge.
- Assegurar que els espais del centre i les activitats programades siguen accessibles físicament, és a dir, permetre que totes les persones arriben i romanguen i realitzen les activitats amb comoditat.
- Promoure que l'ús d'eines d'escriptura, tablets, teclats o qualsevol tecnologia s'adapte a les capacitats de prensió, pressió, rapidesa, etc. de cada usuari.

Principi 7. Dimensions que permeten un ús adequat: Aquest principi implica la realització d'adaptacions o adequacions necessàries per a adaptar-se a l'usuari, quan la resta de principis s'han aplicat i no han sigut suficients. Per a aplicar aquest principi hem de:

- Assegurar que l'extensió dels continguts permeta la seua comprensió i maneig.
- Revisar que els espais, tant físics com virtuals, i les eines permeten l'ús adequat per part de tots els membres de la comunitat educativa.
- Garantir que les adaptacions estiguen connectades amb la programació d'aula.

b. Mesures d'atenció a alumnes amb altres situacions especials

A més dels alumnes esmentats en l'apartat anterior hi ha uns altres que també s'han de tenir en compte però que apareix molt ben definit en la llei. L'article 32 del Decret 108/2022 estableix les mesures per a l'alumnat que compagina els estudis del batxillerat amb la condició de deportista d'alt nivell, d'alt rendiment o d'èlit, o amb la condició de personal tècnic, entrenador, arbitral o judge d'èlit de la Comunitat Valenciana. Per tal d'afavorir la compatibilitat de la seua activitat esportiva amb l'activitat acadèmica, aquest alumne es podrà convalidar la matèria optativa de primer curs del

batxillerat amb la pràctica deportiva. A més, la matèria d'Educació Física de primer curs de batxillerat serà objecte de possible exenció per als esportistes d'alt nivell, alt rendiment o d'èlit.

De la mateixa manera, l'article 33 del Decret 108/2022 estableix les mesures per a l'alumnat que compagina els estudis de batxillerat i les ensenyances professionals de dansa. Per a afavorir la compatibilitat i la simultaneïtat dels estudis d'aquest alumnat pot sol·licitar la convalidació de la matèria optativa del batxillerat i pot sol·licitar la convalidació de determinades matèries de la modalitat d'arts. Així mateix, també pot sol·licitar l'exenció de la matèria d'Educació Física de primer de batxillerat.

Finalment, l'article 34 del Decret 108/2022, estableix les mesures per a l'alumnat que compagina els estudis del batxillerat i els ensenyaments professionals de música. Per tal d'afavorir la compatibilitat i la simultaneïtat dels estudis aquest alumnat podrà sol·licitar la convalidació de la matèria optativa de batxillerat i podrà sol·licitar la convalidació de la modalitat d'art.

c. Mesures per a difondre les bones pràctiques en l'ús de les TIC

Al nostre centre es treballa, des de l'etapa inicial de l'E.S.O., el bon ús de les TIC de manera transversal. Durant la setmana d'acollida del nou estudiantat, a les assignatures de projectes es treballa la seguretat i privacitat a Internet, recalcant la responsabilitat en l'ús del correu electrònic corporatiu del centre, la importància de tancar sessió o els perills de suplantar la identitat digital.

Des del Departament d'Economia també s'incentiva el bon ús de les tecnologies i els recursos en línia, amb diverses activitats proposades a l'entorn digital:

- Ús de l'aula virtual de l'assignatura.
- Ús dels portàtils del departament.
- Ús de la pissarra interactiva.
- Creació de treballs, presentacions, vídeos o podcasts, utilitzant processadors de textos, ferramentes d'edició de vídeos o ferramentes per crear pòsters en línia, com pot ser l'ús de l'aplicació Canva o l'eina de treball col.laboratiu Google Drive.
- Investigació a través de pàgines de prestigi.
- Realització d'activitats en línia.
- Accés a material audiovisual relacionat amb l'Economia: notícies, vídeos, presentacions, biografies d'economistes, etc.

Finalment, dins de les situacions d'aprenentatge plantejades, es poden proposar textos relacionats amb temes d'actualitat vinculats amb l'ús de les TIC, com el *clickbait*, l'abús de les pantalles, el ciberassetjament o el reconeixement de les *fake news*.

d. Mesures dirigides a la sensibilització, prevenció i erradicació de qualsevol tipus de violència i discriminació per raó de discapacitat, gènere, orientació i identitat sexual, ètnia o creences religioses

Amb la finalitat de contribuir al desenvolupament de la igualtat efectiva entre homes i dones i del rebuig del masclisme i la violència masclista, s'evitaran els continguts i els comportaments sexistes i estereotips, que suposen algun tipus de discriminació. A més, també es tindrà cura del llenguatge oral i escrit emprat, per tal d'evitar expressions sexistes i masclistes, apostant així per l'ús d'expressions inclusives del llenguatge (per exemple, procurarem utilitzar la paraula alumnat en lloc d'els alumnes).

A l'hora de dissenyar les activitats i seleccionar textos i imatges, es vigilarà que no hi haja desequilibris en la presència d'homes i dones o de persones de diferents cultures. També s'intentarà oferir una mostra representativa de textos d'escriptores i les imatges i textos no reproduiran

situacions masculistes o de rols de gènere discriminatoris. A més, es tractarà amb normalitat la diversitat sexual i cultural, fomentant la tolerància i el respecte. Seguint aquesta línia, s'empraran textos que suscitin reflexions escrites i/o debats orals sobre aquestes temàtiques, de la mateixa manera que també es podran realitzar treballs d'investigació, exposicions orals, exposicions digitals o murals que fomenten el respecte i el bon tracte.

Entre els objectius d'aquestes mesures estan:

- Desenvolupar l'autoestima i una concepció del propi cos com a expressió de la personalitat.
- Analitzar críticament la realitat i corregir prejudicis sexistes i les seues manifestacions en el llenguatge, la publicitat, els jocs, les professions, etc.
- Adquirir habilitats i recursos per a realitzar qualsevol tipus de tasques, domèstiques o no.
- Consolidar hàbits no discriminatoris.
- Aprendre a previndre i resoldre de manera pacífica i dialogada els conflictes de la vida personal, escolar, familiar i social.
- Adquirir els valors que sustenten la llibertat, la justícia, la igualtat, el pluralisme polític, la pau, la democràcia, el respecte vers els drets humans, el respecte a persones amb diversitat funcional i el rebuig de qualsevol tipus de violència (racisme, xenofòbia, homofòbia i qualsevol actitud intolerant i discriminatòria cap a les diferències).
- Treballar activitats, textos i tasques per a conscienciar a l'alumnat sobre el dret a l'educació de totes les persones, el respecte a la diversitat, el valor d'una convivència pacífica i harmònica, respectant els drets humans.
- Educar per a l'acció: les lliçons de pau, l'evocació de figures i el coneixement d'organismes compromesos amb la pau han de generar estats de consciència i conductes pràctiques.
- Desenvolupar el judici moral, atenció a la intenció, finalitat, mitjans i efectes dels nostres actes.
- Desenvolupar actitud de respecte cap a la resta.
- Fomentar el coneixement i la valoració de les diferents cultures.
- Conèixer i exercir les formes de participació cívica, el principi de legalitat i els drets i deures constitucionals.
- Exercitar el civisme, el respecte i la democràcia a l'aula.